

Een vrolijk sneue Kerstmis

ALEXANDER PAYNES
MEESTERLIJKE
JAREN 70-PASTICHE
'THE HOLDOVERS'

PAGINA C4-5

'De vastgedraaide man in crisis is mijn sjabloon'

INTERVIEW **ALEXANDER PAYNE** REGISSEUR

Het bijna perfecte *The Holdovers* is na tien magere jaren een grootse terugkeer voor de regisseur van 'Sideways'. „Ik dagdream soms dat ik een regisseur in de jaren zeventig ben.”

Door onze redacteur
Coen van Zwol

'De meeste zelfmoorden zijn tussen de Kerst en Nieuwjaar, wist u dat?" De Amerikaanse regisseur Alexander Payne (62) wil het wel even benadrukken als we hem in Londen Soho Hotel spreken: *The Holdovers* is géén kerstfilm. Daar heeft hij weinig mee. Oké, wel een film die zich rond Kerstmis afspeelt. „Maar over heel sneue, eenzame mensen die diep verdriet voelen tijdens de feestdagen.”

In *The Holdovers*, in januari in de bioscoop, nu al overal te zien, heeft de knorriige, pedante docent klassieke oudheid Paul Hunham (Paul Giamatti) anno 1970 kerstmis-corvee op een elitaire kostschool in Massachusetts. Passen op de zielepoten die door hun rijke ouders in de steek zijn gelaten. Uiteindelijk rest alleen de 15-jarige Angus, een gevoelige lastpak vol puberaal cynisme. Met de rouwende zwarte kokkin Mary (Da'Vine Joy Randolph) zijn de bouwstenen voor een ad hoc-gezin compleet. Haar zoon moest - anders dan de geprivilegeerde witte leerlingen - in dienst en sneuvelde in Vietnam.

Je beseft snel wat het eindpunt wordt van *The Holdovers*, maar de route erheen is verrassend, hartverwarmend en uitermate bevredigend: een heerlijke kerstfilm, *comfort food*. Vintage Alexander Payne (*Sideways*, *The Descendants*) ook, een virtuoos in het bespelen van emoties.

Goed gesoigneerd

In het Soho Hotel oogt hij goed gesoigneerd: elegant pak, zwierige slag in het peper-en-zoutkapsel, aristocratische reserve. Alexander Payne stamt uit een Grieks horecagezin uit Omaha, Nebraska, waar zijn films zich ook vaak afspeelen. Na Los Angeles' filmacademie UCLA - zijn studentenfilm *The Passion of Martin* maakte een mondiale triomfocht - begon Payne met politiek getinte satire als de briljante cultkomedie *Election* (1999). In de 21ste eeuw koos hij voor tragikomische portretten: Jack Nicholson als eenzame pensionado in een veel te grote camper in *About Schmidt* (2002), twee vrienden op wijnsafari in *Sideways* (2004), George Clooney als vader vol zelfbedrog in *The Descendants* (2011), een onbegrepen bejaarde in roadmovie *Nebraska* (2013).

Er volgden tien magere jaren. De speelse sci-fi-komedie *Downsizing* (2016) - waar Matt Damon zich vrijwillig laat krimpen -

viel ten onrechte slecht, waarna Payne met allerlei projecten flirtte - de culinaire horrorfilm *The Menu*, een remake van de Deense klassieker *Babette's Feast* - voordat in oktober 2019 alles klaarstond voor een road movie gebaseerd op artikelen van de Noorse literator Knausgård over diens Amerikaanse expeditie met zijn dochter in het spoor van de oude Vikingen. Netflix betaalde, sets en hotels in de vier landen en zeven Amerikaanse staten waren besteld, hoofdrolspeler Mads Mikelsen stond in de startblokken, maar Knausgård sprak vier dagen voor de opnames zijn veto uit. Het contract gunde hem zo'n 'opt-out'.

Was dat het ergste wat een filmmaker kan overkomen, vraag ik Payne. Gepijnigde grimas. „Nee, het ergste wat een filmmaker kan overkomen is alveesklierkanker. En daarna dit.” Hij weet nog altijd niet wat Knausgård bezielde. „Maar ooit kom ik op dat script terug. Het is gewoon té goed.” Tot overmaat van ramp betichtte actrice Rose McGowan Payne begin 2020 van seksueel misbruik: in 1989 zou zij als 15-jarige na een auditie seks met hem hebben gehad - Payne was toen 28 jaar. Payne wees erop dat hij in 1989 nog studeerde aan UCLA; in 1991 had hij wel een korte affaire gehad met McGowan na haar auditie voor een Playboy Channel-filmpje - daarmee betaalde hij toen de huur. Ze kreeg de rol toen niet.

Payne, die zelf twee Oscars won voor de scripts van *Sideways* en *The Descendants*, liet deze film schrijven door sitcom-schrijver David Hemingson. Payne las diens pilot voor een niet gerealiseerde tv-serie die op een elitaire kostschool speelde, met onder meer een barok scheldende docent: „snerende Ostrogoth!” Payne maakte direct een klik met een geliefde klassieker: Marcel Pagnols Franse komedie *Merlusse* uit 1935, over een alom gehate docent met een glazen oog die tijdens Kerst overblijft met opstandige leerlingen. Of Hemingson een film kon verzinnen gebaseerd op die situatie? „Zijn schrijfstijl beviel mij zeer, het script nog meer, en nu zitten we hier.”

The Holdovers heeft een jaren-70-patina, met matte kleuren, vintage titelrol en 'dissolves' (overgangen met overvloeiende beelden). Payne: „Ik dagdream soms dat ik in de jaren 20 slapstick mag maken voor Hal Roach of Mack Sennett, of dat ik een regisseur in de jaren 70 ben. Toen bedacht ik me: waarom een film in 1970 niet volledig in de stijl van 1970 filmen? Alsof hij uit een tijdscapsule komt.” In de staat Massachusetts bleek het eenvoudig locaties te vinden die voor de jaren 70 konden doorgaan. „Het was lastiger 150

Een kerstgezin: **Dominic Sessa** (links), **Paul Giamatti** (midden) en **Da'Vine Joy Randolph** in *The Holdovers*.

FOTO SEACIA PAVAO

scholieren met lang haar te vinden en antieke auto's die we met modder en sneeuw mochten insmeren. Autoverzamelaars zitten er bovenop als waren het hun baby's.”

Hoodie en plaksnor

Paynes acteurs ontbreken in Londen: het is medio oktober, de staking in Hollywood verbiedt ze aan film promotie te doen. Payne vindt dat vooral spijtig voor zijn debutant Dominic Sessa, die als stuurse Angus grote indruk maakt. Payne ontdekte hem op zoek naar figuranten bij de toneelclub van Deerfield Academy, een elite-kostschool waar ze filmde. „Hij speelt in feite een versie van zichzelf. Mijn casting director zag 800 auditietales, ik zo'n 80. Ze overtuigden me niet, hij deed dat meteen.”

Payne had het Sessa erg gegund, tweeduizend mensen die gisteravond om de film lachten op het London Film Festival. Waarom verstopte hij hem niet stiekem achterin de zaal? „Grappig, weet je dat ik dat echt heb voorgesteld? Draag een hoodie, doe een plaksnor op! Zijn agent ontraadde het. Stel dat iemand je op sociale media zet en je als beginnend acteur direct als stakingsbreker bekend staat?”

De rol van zure docent Paul Hunham was altijd al voor Paul Giamatti. Alexander Payne heeft iets met korzelige oude mannen: zie *About Schmidt* en *Nebraska*. Wat hem in zulke mannen trekt? „Wat ben

jij, mijn therapeut? Maar geen idee, eerlijk gezegd. Waarom speelde Charlie Chaplin steeds de kleine zwerwer en Tati Monsieur Hulot? Dat vastgedraaide type man in crisis is mijn prototype, archetype, sjabloon.”

Hollywood lijkt Paynes type film steeds minder voor de bioscoop te maken. Wel voor streamers, maar dan moet je in de eerste tien minuten de kijkers bij de luren pakken met een groot gebaar en de zaken zeker niet kalm opbouwen, zoals Payne graag doet. Hij blijft de bioscoop trouw, belooft hij. „Kijk, met George Clooney in de hoofdrol is het meteen: hoeveel geld wil je? Moet ik daarna *Nebraska* zo nodig in zwart-wit maken, dan is dat 3, 4 miljoen dollar budget minder. Ook prima, ik weet hoe een low-budget film te maken.”

Wel beseft Payne dat hij een curiosum wordt in Hollywood, waar een 'Indie' nu als vingeroefening geldt richting het echte werk: 'blockbusters'. Payne: „Valt je kleine film in de smaak, dan komt Marvel langs met een superheldenfilm. Keer daarna nog maar eens terug op aarde. Ik geloof dat Chloé Zhao (*Nomadland*) na haar Marvelfilm [het geflopte *Eternals*, red.] haar parachute wel vindt. Maar we moeten ophouden alleen de grote boze studio's te verwijten dat ze cinema de nek omdraaien. Regisseurs spelen daarin ook een rol. Waarom maken wij in vredesnaam superheldenfilms?”

Lachen om rouw, zelfhaat en desillusie

Dramatische komedie

The Holdovers. Regie: Alexander Payne. Met: Paul Giamatti, Dominic Sessa, Da'Vine Joy Randolph. Lengte: 133 min.

Leraar klassieke oudheid Paul Hunham noemt zijn leerlingen „vulgaire Filistijnen” en zijn grootste plezier bestaat eruit ze (bijna) allemaal een onvoldoende te geven. Geen wonder dat hij gehaat wordt en achter zijn rug uitgescholden voor „scheeloog”.

The Holdovers, de nieuwe film van Alexander Payne, situeert zijn verhaal eind december 1970 in een luxe kostschool, waar geprivilegieerde jongens in lange gangen kattenkwaad uithalen. Op één uitzondering na zijn ze allemaal wit, met (invloed)rijke ouders. De vreemde eend in de bijt is een Koreaanse jongen, maar die wordt dan ook gepest.

Rond de feestdagen wordt Hunham opgezadeld met de overblijvers (‘holdovers’)s die met Kerst om

allerlei redenen niet naar huis kunnen. Uiteindelijk blijft hij met eentje over, de passief-agressieve Angus Tully; zwarte kokkin Mary Lamb verzorgt de maaltijden.

The Holdovers ziet eruit als een ‘objet trouvé’ uit 1970: met ouderwetse logo’s van de filmmaatschap, gekraak op de geluidsband en af en toe een vuiltje of krasje in beeld. Het beeldformaat is 1.66:1, dat in de jaren zeventig in zwang was, het geluid is simpel stereo en er zijn zelfs overnametekens te zien, toen een signaal voor operateurs om een nieuwe filmspoel op te zetten.

The Holdovers is een bedrieglijk eenvoudige film gedraaid in een bedrieglijk eenvoudige stijl, waarbij de camera alleen beweegt als daar aanleiding voor is. Hoogtepunt is een doordringende close-up van Angus die een monoloog over zijn vader houdt, waarbij de camera heel langzaam uitzoomt. Een heel snelle uitzoom à la *The Graduate* (1967), stilistisch een van de voorbeelden van *The Holdovers*, is dan weer erg grappig. Alle buitenscènes spelen zich af in de sneeuw, onder grijze luchten. De kostschool waar de film opgeno-

men werd, ziet er nog net zo uit als in de jaren zeventig, waarbij vooral Mary’s keuken - haar domein - en kamer een eigen karakter krijgen.

Er zijn een aantal bekende genre-elementen in *The Holdovers*, zoals de strenge leraar en de bokkige puber die nader tot elkaar komen, maar Payne en scenarist David Hemmingson geven er een eigen draai aan, met de bekende Payne-humor als toefje slagroom.

De acteurs zijn geweldig, vooral de reactieshots van Paul Giamatti, met wie Payne voor het eerste sinds *Sideways* (2004) weer samenwerkt. Het knappe scenario doseert zijn onthullingen perfect, waardoor een rijk geschakeerd verhaal ontstaat over racisme en wit privilege - de meeste witte leerlingen hoeven niet naar Vietnam - rouw, zelfhaat en desillusie. Zelfs de kritiek op het privilege van de rijken wordt weer van een nieuwe laag voorzien. *The Holdovers* pelt de personages langzaam af om hun menselijke kern te onthullen: wat ligt er onder hun laag sneeuw?

André Waardenburg